

hørt tale om, at her skulde være Brud paa Tro og Love, „en Krænkelse af indgaaede Contracters Hellighed“, „en Tilfidesættelse af Retfærdighedens Fordringer“; vi ere blevne mindede om, at et Ord er et Ord og en Mand er en Mand osv. Jeg troer imidlertid virkelig ikke, at de, Herrer, som have fremført disse Indvendinger, i Grunden selv mene det, de ere fremtraadte med, det vil sige, jeg troer ikke, at de vide af, at de i Grunden ikke mene det; jeg troer, at hele den Ansættelse, hvorfra disse Indvendinger ere udgaaede, har hvilet paa disse Mænd fra tidligere Tid af. Nu er det gaaet dem, som, efterat en Byrde er taget fra Ens Skuldre, saa er det dog stundom som der laa en saadan Byrde endnu paa dem. Saaledes er det ogsaa gaaet her, efterat de i længere Tid ikke have havt den Mening, forekommer det dem dog, som om de endnu have den, de have endnu det Indtryk i Sjælen fra tidligere Tid, da de havde den Mening, og det er dette Udtryk, som de forveksle med deres egentlige sande Mening om den Sag (Latter). De have nemlig selv i andre Anledninger tilstrækkelig viist, at de have opgivet disse Ansættelser om, at det Høieste, der skulde gjælde i Staten, var indgaaede Contracters Hellighed. Dette sees navnlig af den Modtagelse, Høverisagen har fundet paa forskjellige Steder. Den Maade, hvorpaa denne Anordning, som forandrer indgaaede Contracter og giver enhver af Parterne Lov til at forandre dem mod den andens Billte, er bleven modtaget, viser, at hele Ansættelsen om indgaaede Contracters Ubetydelighed er bleven forandret, og at man ikke kan komme længere med disse almindelige Talemaader for derpaa at støtte sin Mening, thi naar man i eet Tilfælde kan afvige fra indgaaede Contracter, saa maa man ogsaa kunne gjøre det i et andet, og det kommer altsaa an paa i hvert enkelt Tilfælde at undersøge, hvorvidt det fra Statens Side kunde være tilraadeligt eller ikke. Jeg maa da i denne Henseende, naar jeg skal bedømme, hvorvidt der kan anføres nogen grundet Indvending imod dette Ændringsforslag, tie til Grundloven, og naar jeg da tager Grundloven i Haanden for at see, hvorvidt Ændringsforslaget kommer i Strid med Grundlovens Bestemmelser, saa erindre de

alle, mine Herrer! at vi have en § 87 i Grundloven, som hedder: „Eiendomsretten er ukrenkelig; Ingen kan tilpligtes at afstaae sin Eiendom, uden hvor Almeenvellet kræver det. Det kan kun see ifølge Lov og mod fuldstændig Erstatning.“ Jeg troer, mine Herrer! at denne Paragraph og denne Paragraphs Anvendelse og Forstaaelse, den er det, som er Kjendmærket paa de forskellige Partiers Mening om høist vigtige Samfundsspørgsmaals Behandling i denne Sal. Der er dem, som mene, at denne Paragraph i det virkelige Liv aldrig skal kunne komme til Anvendelse eller i alt Fald kun høist sjældent skal kunne komme til Anvendelse, og de Herrer mene det, som sidde paa den yderste Side; men der ere Andre, hvis Nerver blive ubehageligt berørte ved disse Ord „fuldstændig Erstatning“, og som, naar man ogsaa udtaler dette Ord „fuldstændig“ skarpt og bestemt, have en Fornemmelse, som om de bleve slaaede derved, saaledes som en æret Taler har bemærket, da det forekom ham, at jeg udtalte dette Ord noget vel „skarpt“ (Latter). Jeg mener, at vi i denne Henseende skulle holde paa denne Paragraphs Bestemmelse i sin Heelhed, skulle holde paa den fuldstændig, og holde paa, at man ikke kan tilpligtes at afstaae sin Eiendom, uden hvor Almeenvellet kræver det, og, thi det staaer der tilføiet, mod „fuld Erstatning“. Her er vel i dette Ændringsforslag ikke Tale om nogen Erstatning, men, mine Herrer! ingen Erstatning kan jo ogsaa i visse Tilfælde være fuld Erstatning, nemlig, naar den Ret, hvormed der er Tale, ikke har nogen Pengeværdi for Bedkommende, thi at den Rettighed, hvormed der er Tale, gaaer ind under Paragraphen, det er indlysende deraf, at, naar jeg kan tilpligtes at afstaae hele min Eiendom, saa maa jeg ogsaa kunne lide Indskrænkning i Brugsretten, i Rettighederne med Hensyn til min Eiendom. En Brugsrettighed maa være indbefattet under det videre Begreb af Retten til Eiendom, og her i dette Tilfælde kan der ikke være Tale om nogen Erstatning, fordi det, som jeg vil berøve Godsejerne, ikke har Pengeværdi for dem. Det vilde nu vistnok være underligt, at sige: „Den Rettighed, som har Pengeværdi, den kan Du vel afløse, den kan Du vel foran-